

## E V R O P A

bohatá a různorodá oblast

např. francouzská world music: šanson i africká hudba zde produkovaná (Alžírsko a další regiony spjaté francouzským jazykem)

období hudebního romantismu - lidová hudba se vpila do klasické hudby

keltská tradice

### jižní Evropa

viz též téma Středozeemí

**Pyrenejský poloostrov:** Španělsko (flamenco) a Portugalsko (fado)

**Balkánský poloostrov** (Jaderské, Jónské, Egejské a Mrtvé moře): Slovinsko, Chorvatsko, Bosna a Hercegovina, Srbsko a Černá Hora (= nástupnický stát bývalé Jugoslávie), Albánie, Makedonie, Řecko (a evropský kousek Turecka), Bulharsko a Rumunsko  
fenomén balkánské dechovky (cikánské, př. Kocani Orkestar z Makedonie)

ITÁLIE - hudební matka Evropy (hudební názvosloví)

v popu též vlivnější, než se na první pohled zdá

ikona 50. let Domenico Modugno

ikona 60. let Paolo Conte

lidové regiony

- odlišné severní: Veneto, např. skupina **Calicanto**

- střední: Neapol - jedna z nejzpěvnějších oblastí, operní kantilény (Enrico Caruso)

canzone napoletana = neapolská píseň, dnes např. **Sergio Bruni** a **Roberto Murolo**

romská skupina **Acquaragia Drom** z Říma (na pražském Khamoru 2009)

- ostrovní polyfonní zpěvy z ostrova Sardinie: **Tenores di Bitti**

jižní: Sicílie, Salento: hudební styl a tanec pizzika a fenomén tarantismo (druh nemoci po kousnutí tarantulí, zběsilý tanec)

současná world music: band čerpající z různých regionů: **ORCHESTRA POPOLARE**

**ITALIANA**, hráč na organetti (italský akordeon) **Riccardo Tesi**

Musicanti del piccolo Borgo, Stefano Zuffi – niněra, housle, it. dudy, zpěvačka Laura Conti + skupina Eivador, skup. I VIULÁN, Claudia Bombardella Ensemble – multiinstrumentalistka (klarinety, akordeon) a zpěvačka, vlastní kompozice i vliv vážné hudby

### západní Evropa

#### FRANCIE:

world music produkovaná ve Francii – z Afriky a přilehlých ostrovů jako Tcheka, Cesaria Evora, Salif Keita, Tinariwen a další

x původní francouzská world music, např. keltská Bretaň (Alan Stivell) nebo

polyfonní zpěvy z Korsiky, viz soubory **Barbara Furtuna** (původní duchovní i světské zpěvy ve vlastních adaptacích), **A Filetta** (též vlastní skladby v duchu tradičních) nebo **Lo Cór de la Plana** (nepocházejí z ostrava, ale z Marseje, pouze vstupní inspirace, tleskáním a dalšími perkusivními zvuky a vlivy posouvají styl k současné world music, propojují zpěv s provensálskou tradicí a berberskými pokřiky apod.

hodně skupin a sólistů s tradičními nástroji jako dudy, niněra

mezinárodně uznávané hvězdy jako **Lo'Jo** (multietnická skupina, vedená Denisem Péanem)

nebo původem Španěl **Manu Chao** a jeho formace

vznikají různé mixy všeho možného včetně cikánské hudby, klezmeru, šramlu apod.

např. lokální skupiny jako Ma Valise (od 1999) nebo Santa Macairo Orkestar (od 2003

západní Francie)

## NĚMECKO

množství podob, regionů a fúzí, tradice kabaretu, není možné vše v krátkosti obsáhnout, příklady:

možno členit po regionech: bavorská oblast - skupina **Hundsbaum Miserablige**, švábská oblast – hráč na klavír, niněru a foukací harmoniku **Thomas Felder**, západní oblast – bandoneonové orchestry (tlačítkový akordeon), např. **Bandonionfreunde Essen**

**Robert Zollitsch**, hráč na citeru a zpěvák, naučil se kavkazský hrdelní zpěv (spolupráce s mongolskou zpěvačkou Urna, v současné době s čínskou zpěvačkou) klezmer jakko **Di Grine Kuzine** apod.

## BELGIE

sřet germánských a latinských vlivů: severní Vlámové (Flandry, holandština) x jižní Valonové (francouzština)

nejznámější skupina **Zap Mama** kombinuje konžské a belgické tradice

typický úkaz dneška: duo hráčů na knoflíkové harmoniky Belgičanka Mariette Bonnert a Katalánc Pere Romaní vzniklo ve Vídni

## HOLANDSKO

skupina **Törf** nahrála na tradiční nástroje melodie z počátku 19. století další revivalisté, stará taneční hudba, např. Folkcorn nebo Twee Violen en een Bas mnohem známější jsou však v Holandsku vzniklá mezinárodní a transkulturní spojení

### **No Blues**

na půdě Holandska se propojuje americký a arabský svět (g, al ud a ktb)

### **Zuco 103**

bubeník z Holandska Stefan Kruger, německý klávesista Stefan Schmidt a brazilská zpěvačka Lilian Viera

## BRITÁNIE A IRSKO

anglické lidové písničky – např. Bill Jones

vliv folku též u známých folkrockových skupin jako Fairport Convention nebo Jethro Tull

### keltská hudba

oblasti: Irsko a ostrov Man v Irském moři, Skotsko, Wales, Bretaň ve Francii a španělské regiony Galicie a Asturie

vytlačování Keltů Římany i Germány

na severu Anglie nechal císař Hadrián 122 nl vybudovat 110 km dlouhou a 5 m vysokou Hadriánovu zeď, oddělující Římské impérium od keltských barbarů

na mnohých územích tak přetrvaly keltské předkřesťanské zvyky a jazyk

"Keltem je každý, kdo hovoří keltsky"

6 keltských jazyků: irská a skotská gaelština, manština, velština, cornwalština a bretonština nepřibuzné je pouze románské galego severozápadního Španělska, byť ke Keltům patří na trh s keltskou hudbou přišel poprvé Alan Stivell v 70. letech

hlavní nástroje:

**keltská harfa** (irská, waleská, bretaňská)

**dudy** (irské, skotské dudy; bombard = bretaňské dvoupíšťalové dudy)

**bodhrán** = velký kruhový irský buben s rámem, hraný rukou nebo malou paličkou

**buzuki** = strunný nástroj řeckého původu, zdomácnělý v Irsku

**housle, flétny a píšťaly**

jig = irský lidový tanec v 6/8 metru

reel = irský lidový tanec ve 4/4 metru

### Irsko

irský základ amer. country & western hudby

keltští předkové žili na území Irska 5000 př.n.l. – 4.stol. n.l. (příchod křesťanství)

nejsou notové zápisy, nejsou zprávy o nástrojích

3 základní formy irské tradiční hudby dle keltské legendy

--- meditativní a spánková (suantraí)

--- šťastná (geantraí)

--- lamentující (goltraí)

diaspora - národní roztržštěnost po celém světě, zemědělská zem bez většího nerostného bohatství, hlavní plodina – brambory, při neúrodě hladomor (např. ve 40. letech 18. stol.) od počátku 18. stol. zemi opustil každý 2. občan, v rozmezí 1845-51 dva miliony Irů v 19. stol. spisovatel Wiliam Butler Yeats - ve zromantizované podobě publikoval keltské pověsti a pohádky

Gaelská liga 1893 - podpora irské kultury včetně sportu

po 2. sv. válce a 50. léta nezájem mládeže o tradiční hudbu, ale:

1951 Radio Éireann 2 x týdně pořad o tradiční hudbě a v městě Mulingar dudácký festival, začaly vznikat terénní nahrávky, postupný růst zájmu

**Clancy Brothers**, od 1961 úspěch v USA

**The Chieftains**, 1. album 1963

**Dubliners**

mladší: **Clanned**, Enya, Davy Spillane - dudy, Sharon Shannon - akordeon, Sinéad O'Connor

### Skotsko

Skotsko – podobné principy jako Irsko

skotští dudáci zařazováni do vojenských pluků

highlands pipes či scottish smallpipes - součást národní identity

legendární dudák **Scott Skinner**

dudy v modernější hudbě a rocku: Alba, Silly Weizard nebo **Tannahill Weavers**

skupina Ossian od roku 1974

houslista Aly Bain a jeho skupina **Boys of the Lough**

Battlefield Band

### Wales

Wales – podobné principy jako Bretaň

zřejmě ještě ve 12 stol. jedna kultura s bretaňskou

v područí anglického trůnu od 1536, ale uchovává si původní jazyk, tanec a hudbu

harfeník **Robin Huw Bowen**

skupina Moniars, původně punková bubenice Julie Murphy

nové skupiny posledních několika let, přearanžovávají staré melodie, píší nové skladby v podobném duchu; zpívají ve velšském jazyce, někdy i v angličtině:

9BACH, BURUM, CARREG LAFAR, Catrin Finch & CIMARRON, Gwyneth Glyn,

MABON, Cerys Matthews ze skupiny Catatonia,

skupiny složené s velšských i zahraničních hudebníků:

SILD - duo estonské zpěvačky, houslistky a hráčky na estonskou "lukovou" harfu Sille Iles a velšského kytaristy Martina Leamona

TAITH - trio dvou Velšanů s finským hráčem na kantele Timo Väänänenem The GENTLE

## Bretaň

1972 harfeník **Alan Stivell** triumfoval s bretaňskými písněmi v pařížské Olympii (od 15. stol. připadla /sňatkem/ Bretaň Paříži a ztratila nárok na vl. jazyk a keltskou kulturu) Stivell (pseudonym = Pramen) vycházel z klasické hudby, ale zapadl do folkového, rockového a folkrockového kontextu jeho otec rekonstruoval keltskou harfu 1953 v duchu pankeltství (kompilací poznatků z různých regionů) jako teenager se učil bretaňský jazyk (katedra keltských jazyků v Rennes) a další nástroje, např. bombard (dvoupíšťalové dudy), v Glasgow se učil u skotských dudáků skupina Kornog, využívající nástroje bombard, buzuki ad. zpěvačky Anne Aufret, Yann Fanch Kemenera kytarista a zpěvák, rocker Dan Ar Braz

## galicie, Asturie

**BASKICKO** (txalaparta, Kepa Junkera...) galicijský dudák Carlos Núñez (i flamenco a romská hudba i latinskoamerická hudba) zpěvačka Mercedes Peón

## severní Evropa

sámijská sevení linie a jižnější folk

## DÁNSKO

přechod mezi západním (britským) a severským tradiční nástroje housle a akordeon, později citera humle duo housle Harald Haugaard a kytara Morten Alfred Høirup **Phønix** - skupina s výrazným basklarinetem v soundu kruhový tanec na Faerských ostrovech

## NORSKO

otevřená náruč k přistěhovalcům, například Kohinoor – adoptovaná Arabka od dětství v Norsku, nyní produkuje hip hop v kombinaci s africkými rytmy nebo Haddy N'ijie z Afriky, zpívá anglicky norská lidová vokální tradice: zpěvačky Unni Løvlid nebo Bodil Haug s vlastní ohlasovou tvorbou norský Sámijec finského původu Niko Valkeapää sámijská zpěvačka **Mari Boine** se soudobou fusion kapelou instrumentální hudba – hlavně smyčce, například houslistka **Annbjørg Lien** nebo skupina **Majorstuen** starý tanec gammeldans, spjatý zejména s doprovodem akordeonu trekkspel velmi často se projevuje norský folk v rocku a metalu, např. Ásmegin

## ŠVÉDSKO

= Německo Severu – též švédské menšiny ve Finsku včetně hudby (švédsky zpívané finské etno Gjallarhorn, Tallari), několik příkladů za všechny: kultovní kapela **Hedningarna** vokálně-instrumentální hudba Salomos Høysang švédská harfa i dudy: **Erik Ask-Upmark** Maria Røjas zpěv, Andreas Larsson mandola, akordeon a zpěv

**Stockholm Lisboa Project** – unikátní spojení švédských a portugalských hudebníků i jejich hudebních tradic

### **FINSKO**

soubor lidové slovesnosti Kalevala, významná oblast Karelie – z části dnešní Rusko  
význam Sibeliovy akademie v Helsinkách – výchova k otevřenosti a dalšímu rozvíjení, ne konzervování, průkopníci od 90., let, dnes hvězdy  
každoroční kompilace finského hudebně informačního střediska Arctic Paradise  
akordeon: **Maria Kalaniemi**  
sámijský zpěv jojk: **Wimme Saari**  
komerčnější podoba jojku: Angelit (s dnes sólově vystupující Ullou Pirttijärvi)  
smyčcová skupina, výrazně rytmizované riffy **JPP**  
finský národní nástroj – citera kantele: **Timo Väinänen** (též elektrifikace)  
skupiny s kantele, např. Vilma Timonen Quartet  
nejznámější finská world music: virtuózní ženský sborový zpěv s doprovodem **Värttinä**

### **v ý c h o d n í Evropa**

#### **MAĎARSKO**

kapely: Muzsikás  
fúze lidové i klasické hudby, hrají už skoro 40 let (jako český Hradišťan)  
Romano Drom - zal. v Budapešti 1999 Antalem Kovácsem a jeho otcem, zpopularizovali olašskou romskou hudbu, která byla do té doby hodně uzavřená ve vlastní komunitě  
Besh o droM vznikl také v Budapešti 1999, kombinuje romskou hudbu s jazzem, rockem dalším flórem včetně balkánského nebo židovského  
Mitsoura - zpěvačka, modernizovaná kapela

#### **POLSKO**

kapely: Kapela ze vsi Varšava = Warshaw Village Band  
Saint Nicholas Orchestra  
speciální témata, jako např. HOBOD, skupina z oblasti Warmia, ze severovýchodního Polska, která byla téměř zapomenuta (Warmia a Mazuria = oblast jezer; Warmiani byli povražděni Němci a po válce komunisté nechali jazyk i kulturu vymizet, existuje projekt, který se snaží tento dialekt, písně a další kulturní souvislosti oživit  
Slavek Przytula, narodil se zde, rodiče z Ukrajiny; g a voc, překládá texty do angličtiny apod.

#### **BULHARSKO**

unikátní tradice sborového zpěvu, specifické souzvuky i rytmy  
velký úspěch a vil ve Francii vydané legendární LP desky **Le Mystere des Voix Bulgares**  
už od počátku 80. let se mj. objevují samostatně nebo jako hosté nebo samplu u umělců jako Kate Bush, Peter Gabriel a další  
Ivo Papasov and His Wedding Band  
balkánský ráz

#### **UKRAJINA**

Michailo Chaj (ukrajinská lyra)  
písně z Ukrajiny – skupina DREVO, vícehlas ženy i muži  
hudba z ukrajinských Karpat – skupina HUCULŠČINA (hucul = karpatské etnikum)  
Svitlana Nianio – vlastní písně, klávesy zpěv, v jemném, křehkém, zvonivém stylu

## MOLDÁVIE

skupina Trigon – fúze folku, jazzu a rocku, pořádají v Kišiněvě etnojazzový festival

## ESTONSKO

Marja Nuut, TradAttack!, festival tradiční hudby ve Viljandi

## RUSKO

dědictví SSSR **Alexandrovci** – tradice masového zpěvu lidových písní, v duchu budovatelské linie, akademicky strnulý sbor, operně a operetně školené sólové hlasy, afektovaná práce s tempem, zrychlováním

založen 1928 jako dvanáctičlenný Soubor rudoarmějské písně (*Ансамбль красноармейской песни*): 8 zpěváků, 2 tanečníci, 1 harmonikář, 1 recitátor. Vedl jej pozdější národní umělec SSSR Alexandr Vasiljevič Alexandrov, tehdy mladý profesor hudby z Moskevské konzervatoře. Soubor se později rozrostl až k zhruba dvěma stovkám členů.

x

kapely: Huun Huur Tu z Tuvy – hrdelní a alikvotní zpěvy; podobně též skupina Altai Kai

Farlanders – vznik 1994 na troskách rockové skupiny Alliance, rock, jazz, klasika, folk, zpěvačka Inna Želanya, členem byl i multiinstrumentalista Sergej Starostin

Sergej Starostin - studoval na konzervatoři klarinet, ale je zejména znalcem lidových nástrojů a sběratel

Enver Izmailov - ruský kytarista, který zavedl "tapping" techniku

Stepanida Borisova – sibiřská Jakutka, šamanská zpěvačka

VOLGA - mix elektroniky, šamanismu a dalších ruských tradic, úpravy písní z 12. – 19. století

+ další ruské příklady:

Reelroad – ruský post folk, stará tradice v moderním podání, staré melodie a harmonie s moderními rytmy, ale akustickými nástroji